

J'ai dans la suite découvert que la gélée de l'hydroxyde magnésien mélangée avec de la poudre d' $\text{Al}(\text{OH})_3$ colloïdal et pratiquement avec la poudre de bauxite donne un mortier que j'ai appelé *bauxitique* et qui a des propriétés analogues à celles des ciments fondus, mais il contient l' $\text{Al}(\text{OH})_3$ à l'état d'hydrogel dur et non combiné comme il est dans les ciments de Bied.

Le mécanisme du durcissement est d'ordre purement colloïdique; ainsi la poudre bauxitique absorbe l'eau de la gelée magnésienne et se rend alors apte à s'agglomérer à la magnésie devenue dure.

Je démontre en dernier lieu que le ciment Sorel ne contient aucun oxychlorure magnésien défini et que le MgCl_2 , qui est l'un des composants de ce ciment, ne fait que contribuer à la transformation rapide du MgO en hydrogel de $\text{Mg}(\text{OH})_2$. Ainsi le MgCl_2 reste totalement libre dans le mortier ce qui constitue le défaut principal de ce ciment; tandis que par notre procédé de vaporation de l'oxyde magnésien nous obtenons un hydrogel de $\text{Mg}(\text{OH})_2$ de la pureté voulue.

On peut donc considérer le ciment chloromagnésien comme un cas —surement pas le meilleur— de nos ciments avec les hydroxydes colloïdaux.

ΓΕΝΙΚΗ ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ.—Έρευνα περί τῆς περιεκτικότητος τοῦ αἵματος εἰς βιταμίνην C κατὰ τὴν τροφοπενίαν καὶ τὴν πελλάγραν ὑπὸ Μιχαήλ Δ. Πετζετάκης, Ἀδαμαντίου Δεμοῦ καὶ Λασκαροῦς Βογιατζίδου.
—Ἀνεκοινώθη ὑπὸ τοῦ κ. Σ. Δοντᾶ.

Ἀπὸ τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους ὁ εἶς ἐξ ἡμῶν ἐμελέτησεν¹ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Τροφοπενία» τὰς κατὰ τὸν ὑποσιτισμὸν ἐπερχομένας διαταραχάς, κλινικῶς καὶ ἐργαστηριακῶς, παρατηρηθείσας ἤδη ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ κατὰ τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος πολέμου, ὡς «οἰδηματικὴ νόσος» ἢ «οἶδημα τῆς πείνης». Πρὸς τούτοις παρατηρήσαμεν ἀρχικῶς καὶ μεμονωμένα περιστατικὰ πελλάγρας, ἀπὸ τοῦ μηνὸς ὅμως Μαρτίου 1942 παρατηρήθησαν ἀθρόα περιστατικὰ τοιαῦτα.

¹ Πετζετάκης, Περιπτώσεις οἰδηματικῆς νόσου, ἀβιταμινώσεων καὶ διαταραχῶν τῆς θρέψεως ἐξ ὑποσιτισμοῦ. (Ἱατροχειρουργικὴ Ἑταιρία, Συνεδρ. τῆς 5 Νοεμβρίου 1941 καὶ εἶτα εἰς τὴν Ἱατρικὴν Ἑταιρίαν τῆς 8,29 Νοεμβρίου τοῦ 1941, καὶ 13,20 Δεκεμβρίου 1941 καὶ 24 Ἰανουαρίου 1942, 28 Μαρτίου 1942 καὶ 11, 13, 30 Μαΐου τοῦ 1942. — Πετζετάκης (Ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ κ. Τζῶνη), Συνεδρία Ἀκαδημίας, 28 Μαΐου 1942.

Αί κλινικάι ἐκδηλώσεις κατὰ τὴν τροφοπενίαν εἶναι ποικίλαι, ἡ δὲ παθογένεια αὐτῶν ἐπίπλοκος. Σημειοῦμεν ὅτι ἀπὸ τῶν πρώτων μας ἐρευνῶν παρατηρήσαμεν ἐλάττωσιν τῶν πρωτεϊνῶν, τοῦ ἀσβεστίου, τοῦ σακχάρου, τῆς χολεστερίνης καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ αἵματος συστατικῶν καὶ ἐζητήσαμεν νὰ προσδιορίσωμεν τὰς βιταμίνας εἰς τὸ αἷμα τῶν ἀσθενῶν μας. Διὰ τεχνικοὺς λόγους μόνον τὴν βιταμίνην C ἠδυνήθημεν νὰ προσδιορίσωμεν. Οἱ προσδιορισμοὶ οὗτοι ἐγένοντο ἐπὶ ἀσθενῶν τῆς ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ἑνὸς ἐξ ἡμῶν Β'. Παθολογικῆς Κλινικῆς τοῦ Γενικοῦ Κρατικοῦ Νοσοκομείου, ἅμα τῇ εἰσόδῳ αὐτῶν καὶ πρὸ τῆς λήψεως πάσης τροφῆς τὴν πρωΐαν.

Οἱ προσδιορισμοὶ τοῦ ἀνάγοντος ἀσκορβικοῦ δξέος εἰς τὸ αἷμα ἔγιναν διὰ τῆς μεθόδου τοῦ κυανοῦ τοῦ¹ μεθυλενίου τῶν Martini καὶ Bonsignore¹ τροποποιηθείσης ὑπὸ τῶν Mentzer καὶ Vialand-Goudou².

Ἡ τεχνικὴ τῆς μεθόδου, ἦν μετεχειρίσθημεν ἔχει ὡς ἐξῆς: τὸ αἷμα πλάσμα καὶ ὄρρος κατεργάζονται εἰς ἰγδίον διὰ θειικοῦ ἀμμωνίου καὶ διαλύματος τριγλωροξεικοῦ δξέος 6,4% πρὸς ἀποχωρισμὸν τῶν λευκωματοειδῶν οὐσιῶν. Ἐν συνεχείᾳ φυγοκεντρεῖται καὶ λαμβάνεται ἐκ τοῦ διαυγοῦς ὑγροῦ, γνωστὸς ὄγκος, εἰς τὸν ὁποῖον προστίθεται ποσότης κανονιστικοῦ διαλύματος (πρὸς ἐπίτευξιν PH = 5,8). Προστίθεται κατόπιν 0,20 κ. ἐκ. 1/10000 τιτλοποιημένου διαλύματος κυανοῦ τοῦ μεθυλενίου, ἀναμιγνύεται καλῶς καὶ ἐκτίθεται τὸ διάλυμα εἰς τὸ φῶς, προερχόμενον ἀπὸ λαμπτήρα ἰσχύος 300 Watts, παρακολουθεῖται δὲ ὁ ἀποχρωματισμὸς τοῦ κυανοῦ τοῦ μεθυλενίου διὰ τοῦ Comparator Hellige.

Ὅταν τὸ διάλυμα ἀποχρωματισθῇ προστίθεται ἐκ νέου 0,20 κ. ἐκ. κυανοῦ, ἀναταράσσεται καὶ ἐκτίθεται εἰς τὸ φῶς, συνεχίζεται δὲ ἡ προσθήκη τῆς χρωστικῆς μέχρις ὅτου ἐπιτευχθῇ μετὰ ἔκθεσιν εἰς τὸ φῶς ἐπὶ 1' χρωματισμὸς ὁ αὐτὸς μὲ τὸν τοῦ μάρτυρος, ὅστις παρουσιάζεται διὰ προσθήκης 0,20 κ. ἐκ. κυανοῦ εἰς ποσότητα ἀπεσταγμένου ὕδατος τόσην, ὥστε ὁ ὄγκος τῶν δύο διαλυμάτων νὰ εἶναι ὁ αὐτός. Ἐκ τῶν καταναλωθέντων κ. ἐκ. τοῦ κυανοῦ γνωστῆς δυνάμεως εἰς ἀσκορβικὸν δξύ, ὑπολογίζεται ἡ περιεκτικότης τοῦ διαλύματος εἰς βιταμίνην C.

Οἱ πλεῖστοι τῶν ἐρευνητῶν παραδέχονται ὅτι ποσότης εἰς τὸ αἷμα ἀνάγοντος ἀσκορβικοῦ δξέος ἄνω ἐνὸς mgr. δέον νὰ θεωρῆται ὡς φυσιολογική.

Οἱ Shneider καὶ Widmann³ προσδιώρισαν ἐπὶ φυσιολογικῶν ἀτόμων τὴν βιταμίνην C, παρετήρησαν δὲ ἀξομειώσεις ἀναλόγως τῆς ἡλικίας, "Ἦτοι:

¹ Biochem. Ztschr. 1934 273, 170.

² Bul. de la Soc. de Chimie Biol., XIX No 4 Avril 1937.

³ E. Schneider καὶ E. Widmann, Klin. Woch 14 (1935), 1454.

Ἀπὸ	10 - 19	ἔτῶν	2,18	MGR	%
»	20 - 29	»	2,30	»	»
»	30 - 39	»	1,95	»	»
»	40 - 59	»	2,18	»	»
»	60 - 69	»	2,26	»	»
»	70 - 79	»	2,90	»	»

Ἡ βιταμίνη C ἐν τῷ αἵματι ἐξητάσθη ἐπὶ 57 ἀτόμων πασχόντων ἐκ τροφοπενίας ἀπλῆς ἢ μετὰ πελλάγρας. Τὰ ἀποτελέσματα ἀναλελυμένως ἦσαν τὰ ἑξῆς :

1. - Ἐπὶ 39 περιπτώσεων τροφοπενίας ὧν αἱ 22 οἰδηματικῆς μορφῆς τὰ ἀποτελέσματα ἦσαν τὰ ἑξῆς :

Ο Ν Ο Μ Α	Μορφή	Ἡλικία	Βιταμ. C MGR ‰
Κανέλ.	Οἰδηματικῆ	47	- 0 --
Λασκαρ.	»	45	0,074
Διακογ.	»	54	0,111
Ἄντων.	»	65	0,140
Καλ. (Γυν.)	»	65	0,237
Κακασ.	»	48	0,360
Ἀγγελ.	»	43	0,385
Ἐμπ. (Γυν.)	»	53	0,407
Ρουσ.	»	45	0,441
Βερετ.	»	55	0,459
Παπακ.	»	45	0,490
Καλογ.	»	32	0,527
Κον (Γυν.)	»	70	0,648
Μποῦρ.	»	43	0,732
Τσοῦλκ.	»	38	0,733
Βαφειάδ.	»	45	0,740
Κεχ. (Γυνή)	»	30	0,790
Καβαλ.	»	27	0,823
Κατσικ.	»	58	0,929
Σιομ.	»	14	1,55
Μαστιγ.	»	28	1,87
Κορ. (Γυν.)	»	25	2,3

2. - 'Επί 39 περιπτώσεων τροφopenίας ὄν αἱ 17 ἦσαν ξηρᾶς μορφῆς
τὰ ἀποτελέσματα ἦσαν τὰ ἑξῆς:

Ο Ν Ο Μ Α	Μορφή	Ἡλικία	Βιταμ. C MGR %
Χατζ.	Ξηρά	9	— 0 —
Μπακ.	»	15	0,162
Καλογ.	»	39	0,430
Κοτσ. (Γ)	»	75	0,440
Πετρ.	»	45	0,441
Γιαν.	»	45	0,542
Μακ.	»	17	0,670
Κοντοδ.	»	16	0,720
Ρεμόπ.	»	58	0,740
Στρόγ.	»	52	0,761
Ραφαήλ	»	51	0,806
Μουτσ.	»	22	0,870
Ρεμ.	»	23	1,162
Μπειλ.	»	35	1,50
Καλογ.	»	43	1,596
Σούλ.	»	15	1,60
Στόλ.	»	20	2,40

3. - 'Επί 18 περιπτώσεων πελλάγρας ὄν 8 μετὰ οίδημάτων καὶ 10 ξηρᾶς μορφῆς
τὰ ἀποτελέσματα ἦσαν τὰ ἑξῆς:

Ο Ν Ο Μ Α	Μορφή	Ἡλικία	Βιταμ. C MGR %
Ἄρχητ.	Οίδηματική	52	— 0 —
Χατζηλ.	»	76	0,150
Τσακ. (Γ)	»	18	0,270
Μαν.	»	50	0,470
Πιτσ.	»	49	0,520
Κεχ. (Γ)	»	39	0,536
Ἄλεξ.	»	73	0,820
Κελ. (Γ)	»	35	1,15
Χατζηχ.	Ξηρά	9	— 0 —
Ἄρχ.	»	62	0,230
Καν.	»	45	0,440
Χαρ.	»	46	0,556
Ντούλ.	»	30	0,565
Βελέκ.	»	16	0,750
Βαφ.	»	31	0,820
Ἀσλάν.	»	17	0,920
Γρίβ.	»	18	0,935
Χατζηκ.	»	9	2,230

Ἐγένοντο ἐπίσης προσδιορισμοὶ τῆς περιεκτικότητος εἰς βιταμίνην C, ἐπὶ περιπτώσεων τροφοπενίας: ἐπὶ δύο περιπτώσεων ἀσκητικοῦ ὑγροῦ, δύο περιπτώσεων πλευριτικοῦ διυδρώματος, ἑνὸς ἐγκεφαλονωτιαίου ὑγροῦ καὶ δύο περιπτώσεων τοῦ διὰ παρακεντήσεως τῶν ἰσθῶν ληφθέντος ὑγροῦ ἐκ τοῦ οἰδήματος τῶν κάτω ἄκρων. Εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις ταύτας ἡ περιεκτικότης τῆς βιταμίνης C ἦτο ἀρνητικὴ.

Ἀκολούθως ἐξητάσαμεν κατὰ τὴν αὐτὴν μέθοδον τὸ αἷμα 14 ἀτόμων φυσιολογικῶν, διαιτωμένων ὑπὸ καλοῦς ὄρους, ἀρίστης θρέψεως γενικῆς καὶ ἄτινα οὐδεμίαν νόσον πυρετικὴν ἢ διαθεσικὴν παρουσίαζον.

Τὰ ἀποτελέσματα ἐμφαίνονται ἐν τῷ ἐπομένῳ πίνακι :

Ο Ν Ο Μ Α	Ἡλικία	Βιταμίνη C εἰς MGR %
Πολ.	30	1,06
Ἄριστ.	27	1,40
Παπαγ. (Γυνή)	22	1,43
Σακελ.	30	1,50
Ἄσημ. (Γυνή)	18	1,50
Λεμ.	24	1,70
Ἰσαρ	21	1,72
Βορβελ. (Γυνή)	18	2,5
Πιτακ.	39	4
Κοντολ.	52	4,10
Κοσμ.	28	4,10
Πολ.	27	5,80
Ἄλεξ.	16	6,50
Μαγ. (Γυνή)	19	8.—

Ἐκ τῆς ἐξετάσεως τῶν ἐκτεθέντων ἄνω ἀποτελεσμάτων τοῦ προσδιορισμοῦ τῆς βιταμίνης C εἰς τὸ αἷμα κατὰ τὴν τροφοπενίαν οἰδηματικῆς ἢ ξηρᾶς μορφῆς ἢ ἐπιπλεκομένης μετὰ πελλάγρας, καὶ τῆς συγκρίσεως αὐτῆς πρὸς τὴν ἐπὶ φυσιολογικῶν ἀτόμων εὐρισκομένην, παρατηροῦμεν σαφῆ ἐλάττωσιν αὐτῆς εἰς τὴν ὀλότητα σχεδὸν τῶν ἐξετασθέντων ἀτόμων.

Ἐπὶ τούτοις ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι σκορβουτικὰ φαινόμενα δὲν παρατηροῦντο ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, ὅπως εἰς τὰς τέσσαρας περιπτώσεις (καθ' ἃς ἡ βιταμίνη C δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ προσδιορισθῇ διὰ τῆς μεθόδου, ἣν μετεχειρίσθημεν) καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων παρατηροῦντο αἰμορραγίαι ἐκ τῶν οὐλῶν καὶ σπάνιαί τινες αἰμορραγικαὶ κηλίδες κατὰ τὰς χεῖρας εἰς δύο περιπτώσεις. Εἰς

τινας ἐπίσης περιπτώσεις (ἀντιστοιχούσας εἰς περιεκτικότητα κάτω τῶν 350 γραμ. ἐν τῷ αἵματι) δὲν παρατηροῦντο αἱμορραγία ἀπὸ τῶν οὐλῶν, ἀλλ' ἐνίστε μικραὶ αἱμορραγικαὶ διηθήσεις ὑπὸ μορφὴν αἱμορραγικῶν κηλίδων ἀθρόων πως, εἰς ὅλους περιορισμένας μικρὰς ἐκτάσεις, ὅσον διδράχμου ἢ ταλήρου, ἰδίᾳ κατὰ τὴν ραχιαίαν ἐπιφάνειαν τοῦ βραχίονος ἢ ἀντιβραχίου ἢ τῆς ἄκρας χειρὸς ἢ καὶ κατὰ τὸ πρόσωπον ἢ τὸν τράχηλον. Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας παρατηρεῖτο ἐπιβράδυνσις τῆς συστολῆς τοῦ θρόμβου μετὰ σημαντικῆς ἐλαττώσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν αἱμοπεταλίων, ἐνῶ τὸ σημεῖον τῆς περιδέσεως (signe du lacet) ἦτο ἀρνητικόν.

Ἐκ τῆς παρουσίας μελέτης καταφαίνεται σαφῶς ἡ ἐλάττωσις τῆς βιταμίνης C ἐν τῷ αἵματι. Ἐπειδὴ ἐκ τῶν μακρῶν ἡμῶν κλινικῶν παρατηρήσεων ἐπὶ τῶν ὁποίων δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπεκταθῶμεν ἐνταῦθα, ἀποδεικνύεται εἰς πλείστας τῶν περιπτώσεων τούτων ἡ συνῦπαρξις ἡμεραλωπίας (ἄλλοτε μὲν ἀβληχρᾶς ἢ φευγαλέας, σπανιώτερον δὲ λίαν ἐκδήλου) διαφόρων ὀφθαλμικῶν διαταραχῶν¹, νευρικῶν διαταραχῶν (τροφικῶν, παρέσεων, ἀναισθησιῶν κτλ.) ἐντερικῶν ὡς καὶ τῆς ἐπὶ τοῦ τροφοπενικοῦ τούτου ἐδάφους (ὑπὸ ὠρισμένας συνθήκας) ἐμφανίσεως ἐνίστε πελλάγρας, ἀπὸ τοῦ ἀπλοῦ πελλαγοειδοῦς ἐρυθήματος μέχρι τελείας πελλάγρας, μετὰ τῆς κλασσικῆς συμπτωματολογικῆς τριάδος, εἶναι λογικὸν νὰ συμπεράνωμεν ὅτι πρόκειται ἐπὶ τῶν περιπτώσεων τούτων καὶ περὶ ὑποβιταμίνωσης A καὶ τοῦ συμπλέγματος B.

Δυνάμεθα ἐπομένως νὰ συμπεράνωμεν ὅτι κατὰ τὴν ἐν Ἀθήναις παρατηρηθεῖσαν τροφοπενίαν, ἀνεξαρτήτως ἀμιγῶν συνδρόμων ἀβιταμίνωσης A, B, C, ἅτινα σπανίζουσι, πρόκειται ὡς τὰ πολλὰ (ἀνεξαρτήτως ἐτέρων διαταραχῶν τοῦ χημισμοῦ τοῦ αἵματος) περὶ πολυ-ὑποβιταμίνωσης.

BYZANTINΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. — Σχέσεις τοῦ Ἀκριτικοῦ ἔπους πρὸς τὰ Αἰθιοπικὰ τοῦ Ἡλιοδώρου, ὑπὸ Πέτρου Π. Καλονάρου. — Ἀνεκοινώθη ὑπὸ Γ. Σωτηρίου.

Εἰς τὴν τελευταίως δημοσιευθεῖσαν ἔκδοσίν μου τῶν ἐμμέτρων κειμένων τοῦ Ἀκριτικοῦ ἔπους (τόμοι Α' καὶ Β', Ἀρχαῖος ἔκδοτ. οἶκος Δημητράκου, Ἀθῆναι 1941) ἔλαβον ἀφορμὴν νὰ παρατηρήσω ὅτι τὸ μεσαιωνικὸν τοῦτο ἔπος βρῖθιει χωρίων, τὰ ὁποῖα παρουσιάζουσι μεγίστην ὁμοιότητα πρὸς ἄλλα τοιαῦτα τῶν κλασ-

¹ Πειτετάκης, Ὁφθαλμολογικαὶ παρατηρήσεις κατὰ τὴν ἐπιπολαίαν τροφοπενικὴν κερατίτιδα καὶ τῶν σχέσεων αὐτῆς πρὸς τὰς κατὰ τὸ ὀφθαλμικὸν γάγγλιον καὶ τὰ νεῦρα ἐκφυλιστικὰς ἀλλοιώσεις, μετ' ἐπιδείξεως ἀνατομοπαθολογικῶν παρασκευασμάτων. (Ὁφθαλμολογικὴ Ἑταιρεία, Συνεδρία τῆς 11 Μαΐου 1942).